

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

DOI: 10.21547/jss.1589025

Yeşil Yönetim Kavramının Bibliyometrik Analizi: Web of Science (WOS) Veri Tabanında Bir Uygulama¹

Bibliometric Analysis of the Green Management Concept: An Application in Web of Science (WOS) Database

Selma DOĞANALP ÇOBAN^{a*} Ayşe İSPİRLİ TURAN^b

^a Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Karaman / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0003-1113-5931

^b Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Samsun / TÜRKİYE
ORCID: 0000 0002-1397-0730

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 21 Kasım 2024

Kabul tarihi: 5 Mart 2025

Anahtar Kelimeler:

Yeşil yönetim,
Sürdürülebilirlik,
Sürdürülebilir kalkınma,
Web Of Science,
Vosviewer.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: November 21, 2024

Accepted: March 5, 2025

Key Words:

Green management,
Sustainability,
Sustainable development,
Web Of Science,
Vosviewer.

ÖZ

Yeşil yönetim, organizasyon içerisinde tüm süreçlerin çevre bilinciyle planlanması ve bu bilinçle yürütülmesi anlamına gelen bir yöntem anlayışıdır. Sınırsız istek ve ihtiyaçlara karşılık kaynakların sınırlı ve yetersiz olması, işletmeleri kaynaklarını etkin ve verimli kullanmaya yönlendirmiştir. Bununla birlikte, sürdürülebilir faaliyetlerin artırılması da zorunlu hâle gelmiştir. Bu kapsamda, organizasyonların son zamanlarda yeşil yönetim politikaları ve uygulamaları ile ilgili yönelimlerinin arttığı ve bu yönüyle de konunun kurumlar için giderek daha önemli hâle geldiği görülmektedir. Yeşil yönetim, multidisipliner bir alan olarak geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. Bu durum yeşil yönetimin anlaşılmasının kolaylaştırılabilmesi için kavramın geçmişten günümüze kadar gelişim aşamalarının ortaya konulmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, yeşil yönetim ile ilgili yapılan çalışmaların bilimsel haritalama yöntemlerinden olan bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenerek gelecek araştırmacılara kılavuzluk yapması ve konunun öneminin vurgulanmasıdır. Bu kapsamda veri tabanı olarak Web of Science (WOS) veri tabanı kullanılmıştır. Yeşil Yönetim kavramı ile ilgili bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu inceleme sonucunda Web of Science (WOS) veri tabanında, yeşil yönetim konulu 1372 yayına ulaşılmıştır. Bu yayınların ilki 1983 yılında sonuncusu ise 2024 yılında yayımlanmıştır. En fazla yayın 2022 yılında gerçekleştirilmiştir. En çok eserin ise makale (article) türünde olduğu tespit edilmiştir. Yeşil yönetim alanında en fazla yayın yapan araştırmacı 99 yayını ile Wanzhi Cai iken en fazla atıf alan araştırmacı Andreas G. Scherer'dir. Ayrıca en fazla yayını olan araştırmacının en fazla atıf alan ilk üç yazar arasında olduğu da tespit edilmiştir. En fazla eserin yayınlandığı ülke ise Çin'dir.

ABSTRACT

Green management is a method approach that means planning and executing all processes within the organization with environmental awareness. The limited and insufficient resources despite unlimited demands and needs have led businesses to use their resources effectively and efficiently. Along with this, increasing sustainable activities has also become a necessity. In this context, it is seen that organizations have recently increased their orientations towards green management policies and practices and that the subject has become increasingly important for institutions in this respect. Green management is addressed in a wide range as a multidisciplinary field. This situation has made it necessary to reveal the development stages of the concept from the past to the present in order to facilitate the understanding of green management. In this context, the aim of the study is to examine the studies conducted on green management using the bibliometric analysis method, which is one of the scientific mapping methods, to guide future researchers and to emphasize the importance of the subject. In this context, the Web of Science (WOS) database was used as a database. A review was conducted on the concept of Green Management. As a result of this review, 1372 publications on green management were reached in the Web of Science (WOS) database. The first of these publications was published in 1983 and the last in 2024. The highest number of publications was made in 2022. It was determined that the most works were in the article type. The researcher who published the most in the field of green management is Wanzhi Cai with 99 publications, while the researcher who received the most citations is Andreas G. Scherer. It was also determined that the researcher with the most publications is among the top three most citation authors. The country where the most works were published is China.

¹ Bu çalışma 17-19 Ekim 2024 tarihinde Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesinde düzenlenen 7. Uluslararası 17. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

The business world has historically operated based on natural resources and has created various impacts on the environment. However, issues such as environmental sustainability, climate change and resource management have not been sufficiently included among the priorities of the business world for many years. With the increase in global warming, environmental pollution and natural disasters, companies have turned to green management and started to develop environmentally friendly business strategies. Green management is a management approach that focuses on reducing pollution, waste and emissions, aiming to minimize environmental impacts and increase innovation performance.

Green management involves implementing environmental management mechanisms with the goals of monitoring the environmental impacts of organizations, creating environmental policies and increasing their social responsibilities. By integrating environmental awareness into their organizations, businesses aim to both protect the natural environment and ensure operational efficiency in energy and resource use. Green management also offers economic advantages such as reducing capital costs, increasing investor confidence and creating a more ethical business model. Green management practices have the potential to improve social perception while reducing the environmental impacts of businesses. Companies that care about their environmental responsibilities can create a positive image among customers and investors and benefit from sustainability-oriented financial supporters. In addition, when the economic costs of environmental pollution (e.g., health care expenses and loss of productivity) are taken into account, it is seen that green management approach offers a more profitable and sustainable way for businesses in the long term.

Green management requires being environmentally friendly and making this an organizational culture in all processes from determining organizational goals to achieving these goals.

In this study, Vosviewer software was used for bibliometric analysis. In addition to presenting descriptive data of publications, Vosviewer analyzes complex relationships such as citation analysis and citation links, making this data more understandable through numerical maps and visualizations.

In the search made with the keyword "green management" in the Web of Science database on 11.10.2024, 1372 publications were found without any field limitation. While the majority of these publications were 1115 articles, 168 proceedings, 62 review articles, 32 early view studies, 17 editorial content, 15 book chapters and other various types were also included.

The data analyzed with Vosviewer (Version 1.6.18) software were examined on the basis of author, citation, journal, country, institution and keyword; thus, a comprehensive analysis was presented by visualizing research networks and relationships.

According to the analysis results, it was seen that the first publication on "green management" was made in 1983 and the most publications were made in 2023 (211 publications). It was determined that there was not a linear increase in the number of publications over the years, but fluctuations.

When the types of the 1372 publications were examined, it was determined that the most publications were in the article type (1115). Green management was considered as a research topic in 128 different fields, and the most publications were made in the fields of management (182), environmental sciences (171) and plant sciences (163).

The distribution of publications according to their indexes was as follows: SCI-EXPANDED (884 publications), SSCI (307 publications) and ESCI (133 publications). The most used keywords were "green management" (175 repetitions), "sustainability" (62 repetitions) and "sustainable development" (47 repetitions); "green management" was the strongest keyword in terms of total link strength. 33 clusters and 2568 connections were detected among the keywords. When looking at the studies on green management, it was determined in a study conducted on managers in the metal industry that the moral motivations of managers predicted the ethicality of their decisions regarding wastewater treatment. Since people who care about moral values tend to value the well-being of other people, this can be a driving force in terms of exhibiting voluntary green behavior within the organization (Flannery ve May, 2000). In a study conducted by Akbaba (2019), it was observed that green organizational behavior is significantly affected by organizational justice. As can be understood from these studies, the subject of green management is a subject that will contribute to individual and social development beyond producing scientific publications and will be of great importance in terms of increasing social welfare.

The aim of this study is to review and analyze the research conducted in the field of "green management" between 1983-2024. The data obtained using the Web of Science database was analyzed and visualized with the Vosviewer software. The findings show that the most studies were conducted in the field of "management" (182 publications), the most publications were produced in 2023, and the countries with the most publications were China, the USA, and France. The limited number of publications in the field of management reveals that more studies are needed in this field at the global level. It is stated that green management studies are insufficient in Turkey, but this situation offers new publication opportunities for researchers, especially in the social sciences.

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca yaşam biçimleri, üretim modelleri ve sanayileşme gibi faktörler, bireylerin doğa ile olan etkileşimini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Başlangıçta kırsal alanlarda toprakla iç içe bir yaşam süren insanlar, artan nüfusla birlikte kentleşmenin yaygınlaşması, kitle üretimine geçiş ve sanayileşme süreçleri sonucunda doğa ile ilişkilerinde dönüşümler yaşamıştır. Bu dönüşümler; toprak, hava ve gürültü kirliliği gibi çevresel sorunları da beraberinde getirmiştir. İnsanoğlunun israfçı ve çevreye zarar veren davranışları, yüzyıllar öncesine dayanan kayıtlarda tespit edilebilse de tüm bu zamanlar içerisinde Sanayi Devrimi olarak bilinen dönem, en yıkıcı çevresel tahribatın ortaya çıktığı zaman dilimi olarak öne çıkmaktadır (Pane Haden vd., 2009, s. 1042). Bu noktadan hareketle değişen tüm koşullara doğaya zarar vermeden adapte olabilmek ve sürdürülebilirliği sağlayabilmek adına yeşil yönetim anlayışının ortaya çıkış sürecini hızlandırmıştır.

Yeşil yönetim; İşletmelerin amaçlarına ulaşırken tüm faaliyetlerini yürütme sürecinde hem kaynakların hem de çevrenin korunmasını önceliklendiren, kaynak israfını en aza indiren ve sürdürülebilirlik ile sosyal sorumluluk ilkeleriyle yakından ilişkili olarak işletmeler için değer yaratan bir yönetim yaklaşım olarak tanımlanabilir (Kurt, 2022, s. 11). Yine başka bir tanımda ise; bir organizasyonun iş stratejilerine çevre yönetim stratejilerinin entegre etmesini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle; kirliliğin, atıkların ve emisyonların gönüllü olarak önlenmesine veya sürekli olarak azaltılmasına odaklanan, ürün veya hizmet üretimi gerçekleştirirken tüm aşamaları iklim ve çevreye duyarlı bir şekilde gerçekleştirmeyi hedefleyen bir tür çevre bilincine sahip işletme yönetimi olarak ifade edilmektedir (Zhu vd., 2013, s. 115; Cramer, 1998).

Bu çalışma yeşil yönetim konusunda gerçekleştirilmiş olan çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bibliyometrik yöntemler, verilerin analiz edilmesinde kullanılan yeni bir yöntem olmamakla birlikte (Kessler, 1963; Small, 1973), Pritchard (1969) tarafından istatistiksel ve matematiksel metotların kitap, makale, bildiri gibi yazılı eserlere ve iletişim ortamlarına uygulanması olarak tanımlanmıştır. Ayrıca Pritchard, bilimsel yayınların etkisini ölçmek ve değerlendirmek için bibliyometrik analizlerin alan yazınları içerisinde güçlü bir araç olduğunu da ortaya koymuştur. Bu yöntemde, araştırmacıların bulgularını; alıntı, iş birliği ve yazma yoluyla görüşlerini ifade eden alanda çalışan diğer bilim insanları tarafından üretilen bütünsel bibliyografik verilere dayandırmalarına imkân tanımaktadır. Bibliyometrik analiz; yayınların dergi, yazar, anahtar kelimeler, ülke, atıf ve ortak yazar gibi çeşitli unsurlarını analiz etmek için kullanılan nicel bir analiz yöntemi olarak ifade edilmektedir. Ayrıca bu verilerle alan yazınına ilişkin, alanın yapısı, sosyal ağları ve güncel ilgi alanları hakkında içgörüler ortaya konulabilmesi de sağlanmaktadır (Zupic ve Čater, 2015).

Bilimsel gelişmelerin hızlanmasıyla birlikte yayın sayıları da önemli ölçüde artmakta, bu durum araştırmacıların güncel bilgiye ulaşmasını ve takip etmesini zorlaştırmaktadır. Geleneksel yöntemler her ne kadar güçlü olsa da ciddi bir zaman harcanmasına neden olmaktadır (Aslantaş ve Keser, 2023, s. 1493). Bu nedenle güncel ve kapsamlı olan bibliyometrik yöntemlerin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Borgman ve Fruner (2002), bibliyometrik analizlerin özellikle akademik dünyada güçlü iletişim ağlarının kurulması ve işleme noktasında tanımlama, açıklama, değerlendirme ve çıkarım yapmada güçlü araçlar olduğunu ifade etmiştir. Bu sayede söz konusu araştırma trendleri belirlenebilmekte (Hicks ve Melkers, 2013) ve ele alınan konu hakkında detaylı bilgi sahibi olunabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı yeşil yönetim konulu çalışmaları bibliyometrik yöntem kullanarak yeşil yönetim kavramının kapsamını belirlemek, yeşil yönetim kavramına ait bir künye oluşturarak bu alanda yer alan araştırmacılara bir çerçeve oluşturmaktır.

Yeşil Yönetim Kavramı

İş dünyası her zaman çevreye bağlı olmuş, onu etkilemiştir ve etkilenmiştir. Buradan hareketle kurumsal süreçler ile çevre arasındaki ilişkinin gelişimi (ham maddelerin çıkarılmasından kaynakların yönetimine ve atık üretimine kadar) iş tarihçileri tarafından uzun süredir ihmal edilmiştir. İş dünyasında, belirtilen doğal kaynakların belirli bir sınırı gözetmeksizin kullanımı, doğal çevrenin değişim göstermesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu durumda, küresel ısınma, seller, kıtlıklar, tsunami ve deprem gibi doğa olaylarının görülme sıklığının artış göstermesi de bunlara bağlı bir sonuç göstergesi olmuştur (Loknath ve Azeem, 2017, s. 688). İklim değişikliği konusunda artan küresel endişe, çevresel sürdürülebilirlik ve daha temiz üretime yönelik yaygın bilinçli farkındalık, dünya çapındaki kuruluşları, emisyonlar, atık deşarjı, atık bertarafı ve enerji verimliliği gibi kurumsal sürdürülebilirliğin unsurlarını etkin ve verimli bir şekilde yönetmek için çeşitli politikalar ve prosedürler uygulamaya teşvik etmektedir (Mustapha vd., 2017, s. 158).

İşletmeler uzun süredir genel yönetim sistemleri altında faaliyet göstermekte ve bunların çevreyi nasıl etkilediğine dikkat etmemektedir. Çeşitli gazlar ve kimyasal bileşiklerin yol açtığı doğal zararlar, katı atıkların çevre üzerindeki olumsuz etkileri ve genel çevre kirliliği genellikle göz ardı edilmektedir. Tüm bu hususlar ve çevreye verilen zarar görmezden gelinmeyecek bir noktaya gelmesi ve bilinçli farkındalığın artmasıyla birlikte sürdürülebilir sistemler önem kazanmıştır. Küresel ısınmayla birlikte de şirketler, çevresel hasarı en aza indirmeyi odak noktasına alan yeşil yönetime yönelmektedirler (Khare vd., 2023, s. 2). İşletmeleri yeşil yönetim anlayışına teşvik eden uygulamalar arasında hükümetlerin düzenlemeleri, sağladıkları teşvikler ve işletmelerin stratejik hedefleri yer almaktadır.

Yeşil yönetim, organizasyonların çevreye karşı nasıl faaliyet gösterdiğini ya da göstermediğini daha fazla dikkate almak anlamına gelmektedir. Yeşil yönetimle yönetilen, organizasyon içindeki insan faktörleri değil, organizasyonun bileşenleridir (Tran, 2009). Çevre dostu üretim ve yönetim anlayışını benimseyen işletmeler, rekabet avantajı elde ederken, aynı zamanda müşteriler ve çalışanlar arasında da doğa dostu bir anlayışın ve çevre bilincinin oluşmasına da katkı sağlamaktadır (Uygur vd., 2015, s. 349) Yeşil yönetim aynı zamanda çevresel faaliyetlerden sorumlu personelin geliştirilmesi, çevre yönetim sistemleri ve çevresel iletişimin yanı sıra biyolojik çeşitliliğin korunması gibi çevre yönetiminin temellerini sürekli olarak iyileştirmeyi amaçlayan bir girişimdir (Sulich, 2019, s. 1046). Bu bağlamda, faaliyetlerini çevreye duyarlı yaklaşımlarla yürüten ve üretim sürecinde çevresel zararları en aza indirmeyi veya ortadan kaldırmayı hedefleyen işletmeler, yeşil işletme olarak tanımlanmaktadır (Önel, 2021, s. 23). İşletmeler yeşil yönetim sayesinde sermaye piyasalarına daha doğrudan erişim, bankalardan daha kolay kredi ve daha olumlu hissedar tepkileri sağlayarak sermaye maliyetini ve devamında ise hastalıklar, devamsızlık, işe alım ve işten ayrılma ile ilişkili maliyetleri keserek işgücü maliyetini de düşürmektedir (Shu vd., 2016, s. 473).

Yeşil yönetim iki ana uygulama türünü içerir. Bunlardan birincisi doğal çevreyi korumak ve kirliliği önlemek için çevre yönetimi, ikincisi ise enerji ve malzeme tüketiminde operasyonel etkinlik sağlamaktır (Chabowski vd., 2011). Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nün (MIT) 2012 tarihli bir araştırmasına göre, kirlilik (hava, su ve çöplük) Çin ekonomisine 2005 yılında 112 milyar dolara mal olmuştur. Yine Hong Kong'da, ise kirlilik nedeniyle tıbbi faturalar ve üretkenlik kaybı 2013 yılında 39,4 milyar dolara ulaşmıştır. Kirliliğin maliyetlerinin orta ve uzun vadede tıbbi faturaların ve üretkenlik kaybının da ötesine geçtiği belirtilmiştir. Bu durum aynı zamanda ilgili şirketlere yönelen yatırımcıları da negatif yönde etkileyebilme potansiyeline sahiptir (Jovita vd., 2019, s. 3).

Günümüzde işletmelerde hâlihazırda kullanılan yeşil yönetim uygulamalarının somut örnekleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Green Business Benchmark, 2021).

- Aydınlatma sisteminde led lamba modelini tercih etmek
- Kapsamlı bir geri dönüşüm programı uygulamak
- Voc içermeyen iç mekân boyaları kullanmak
- Esnek evden çalışma seçenekleri
- Kâğıt kullanımını ortadan kaldırmak
- Su tasarrufu sağlayan armatürler kullanmak
- Web siteniz için yeşil bir web barındırma hizmeti
- Yeniden üretilmiş mürekkep ve toner kartuşları satın almak
- Yazın sıcaklığı engellemek için pencere filmi kullanmak
- Toksik olmayan temizlik ürünlerini tercih etmek
- Satın alımda mümkün olduğunda ikinci el ofis ekipmanları tercih etmek

Yeşil yönetim anlayışının hâkim olduğu bir işletmede iş modelinin yeşil kimliğini tanımlayan özelliklerin vurgulanması önemlidir. Yeşil yönetim modelini uygulayan işletmeler, etik olarak kabul gören ve toplumsal bağlarına önem veren kurumlardır. Bunların dikkate alınması ile yeşil yönetim, eylemlerinizin, çalışma prosedürlerinizin veya üretim yöntemlerinizin çevreyi nasıl etkilediğinin ve çevre üzerindeki "ayak izinizi" azaltmak ve şirketinizin sürdürülebilirliğini artırmak için neler yapabileceğinizin farkına varmayı gerektiren önemli bir unsurdur. İşletmelerin karbon ayak izini azaltma çabaları, ağaç dikme kampanyaları ve çevreci kuruluşlarla yaptıkları iş birlikleri yeşil yönetim uygulamalarının örneklerindendir (Gupta, 2023, s. 89). Yeşil yönetim örgütsel hedeflerin belirlenmesinden bu hedeflerin gerçekleşmesine kadar tüm süreçlerde çevre dostu olmayı ve bunu bir örgüt kültürü hâline getirmeyi gerekli kılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yeşil yönetim üzerine yapılan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyerek, bu kavramın kapsamını ortaya koymak ve bu alandaki araştırmacılara yönlendirici bir çerçeve sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorular cevaplanacaktır.

- Yeşil yönetim konulu çalışmalar yıllara göre nasıl dağılım göstermektedir?
- Yeşil yönetim konulu çalışmalar yayın türlerine göre nasıl dağılım göstermektedir?
- Yeşil yönetim konulu çalışmalar Web of Science kategorilerine göre nasıl dağılım göstermektedir?
- Yeşil yönetim konulu çalışmalar Web of Science indekslerine göre nasıl dağılım göstermektedir?
- Yeşil yönetim konulu çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler nasıl dağılım göstermektedir?
- Yeşil yönetim konulu çalışmalar ülkelere göre nasıl dağılım göstermektedir?
- Yeşil yönetim konulu çalışmalarda en fazla atıf alan yazarlar kimlerdir?

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini 1983-2024 yılları arasında Web of Science veri tabanında yayımlanmış olan 1372 adet yeşil yönetim konulu çalışma oluşturmaktadır. Araştırmada herhangi bir alan filtrelemesi yapılmadan ulaşılan 1372 çalışmanın tamamı incelenmiştir.

Araştırmanın Kısıtları

Bu bibliyometrik araştırmanın belirli kısıtları bulunmaktadır. İlk olarak Web of Science veri tabanında “yeşil yönetim” kelimesi taratılarak çalışmanın yapılmış olmasıdır. Daha sonra 1983-2024 yılları arasında gerçekleştirilen herhangi bir filtreleme yapılmaksızın bütün çalışmalar değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Web of Science veri tabanı kullanılmıştır. 11.10.2024 tarihinde “yeşil yönetim” anahtar sözcüğü ile Web of Science veri tabanında herhangi bir alan filtrelemesi yapılmadan “all field” seçilerek yeşil yönetim konulu çalışmaların araması yapılmıştır. Arama sonucunda ulaşılan 1372 çalışmaya ait veriler tablo ve grafikler hâline getirilmiştir.

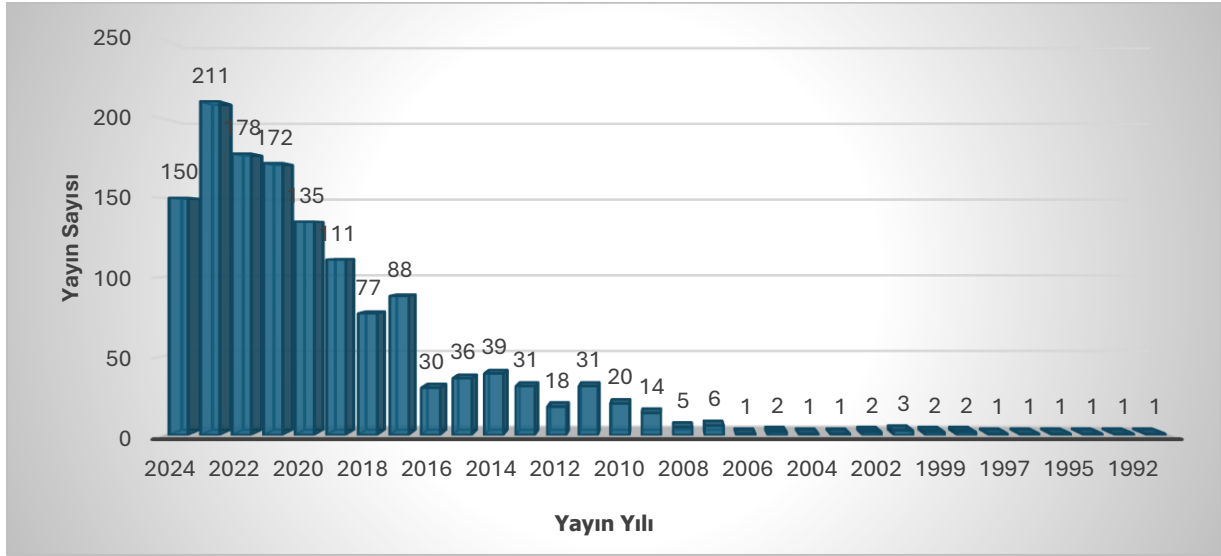
Verilerin Analizleri

Bu çalışmada yeşil yönetim konulu çalışmaların kapsamını belirlemek, sayısal olarak verilen bilgileri görsel olarak daha anlaşılır ve özet bir hâle getirmek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada bibliyometrik analizi gerçekleştirmek amacıyla Vosviewer yazılımı tercih edilmiştir. Vosviewer yazılımı sadece ilgili yayınların tanımlayıcı verilerini ortaya koymamakta ayrıca bu yayınların çeşitli yönleri arasındaki örneğin atıf analizi, atıf bağlantısı gibi kapsamlı ilişkileri analiz ederek sayısal verileri görselleştirme tekniği kullanarak daha net ve anlaşılır hâle dönüştürmektedir. Bu dönüşümü ise sayısal verilerin bilimsel haritaları oluşturularak ve görselleştirme yaparak gerçekleştirmektedir (Van Eck ve Waltman, 2009).

Bu çalışmada 11.10.2024 tarihinde “yeşil yönetim” anahtar sözcüğü ile Web of Science veri tabanında herhangi bir alan filtrelemesi yapılmadan “all field” seçilerek yapılan aramada 1372 sonuca ulaşılmıştır. Farklı alanlarda ortaya konan 1372 yayının 1115’i makale başta olmak üzere 168 bildiri, 62 derleme makale, 32 erken görünüm çalışma, 17 editoryal içerik, 15 kitap bölümü, 3 kitap incelemesi, 5 mektup, 3 düzeltme, 2 veri kağıdı ve 2 adet de haber metni türünde olduğu görülmektedir. Ulaşılan veri dosyasını görselleştirmek ve araştırma ağlarını ortaya koymak amacıyla verilerin analizinde Vosviewer (Version 1.6.18) paket programı kullanılmıştır. Ulaşılan veriler yazar, atıf, dergi, ülke, kurum ve anahtar sözcük analizleri üzerinden incelenmiştir.

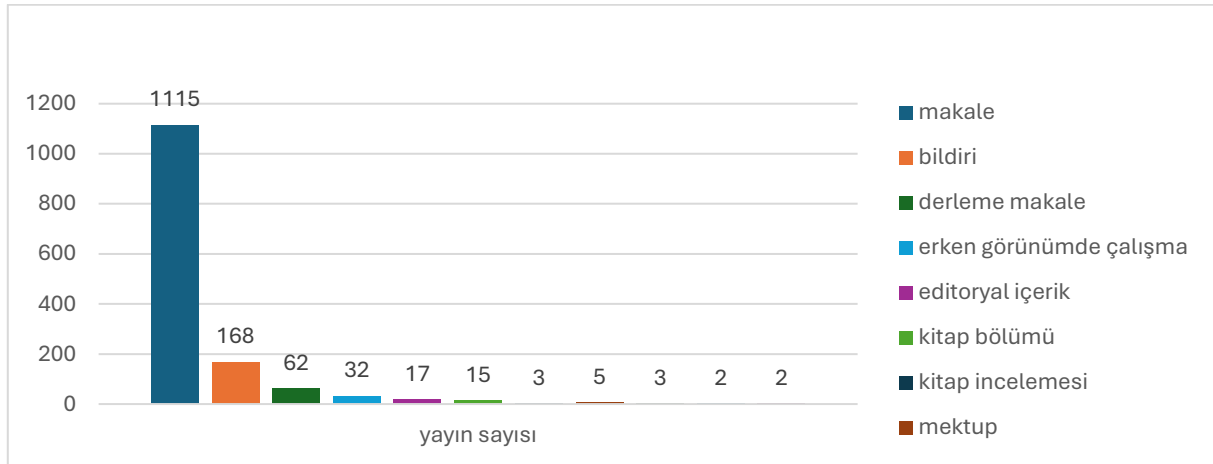
Bulgular

Yeşil yönetim konulu yayınların kapsamının ortaya konması ve araştırmacılara genel bir çerçeve çizilmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmada Web of Science veri tabanından Yeşil yönetim (green management) konusuna ilişkin elde edilen tanımlayıcı bilgiler ve Vosviewer programından elde edilen analiz sonuçları bu başlık altında verilecektir.

Grafik 1: Web of Science Veri Tabanına Göre Yeşil Yönetim Konulu Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

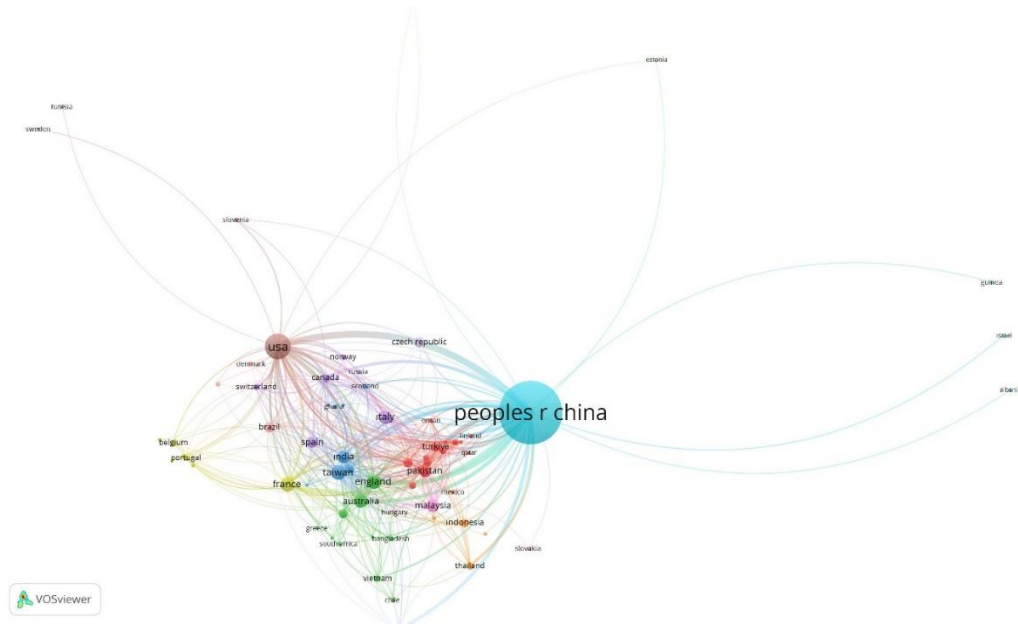
“Yeşil Yönetim (green management)” konulu ortaya konan yayınların web of science veri tabanından alınmış olan yıllara göre dağılımı Grafik 1’de verilmiştir. Grafik 1’de görüldüğü gibi yeşil yönetimle ilgili ilk yayının 1983 yılında yapıldığı görülmektedir. En fazla yayın yapılan yılın ise 211 adet yayın ile 2023 yılı olduğu tespit edilmiştir. Konuyla ilgili yayın sayısı bazı yıllarda durağan bir seyir göstermesine karşın, genel olarak yayın sayısında artış olduğu ileri sürülebilir.

Grafik 2: Web of Science Veri Tabanına Göre Yeşil Yönetim Konulu Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Web of Science veri tabanında yer alan “green management (yeşil yönetim)” konulu yayınların türlerine ait veriler Grafik 2’de yer almaktadır. Grafik 2’de görüldüğü gibi yeşil yönetimle ilgili 1372 yayının 1115’i makale, 168 bildiri, 62 derleme makale, 32 erken görünümde çalışma, 17 editoryal içerik, 15 kitap bölümü, 3 kitap incelemesi, 5 mektup, 3 düzeltme, 2 veri kağıdı ve 2 adet de haber metnine ait olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre en fazla yayının makale türüne ait olduğu söylenebilmektedir.

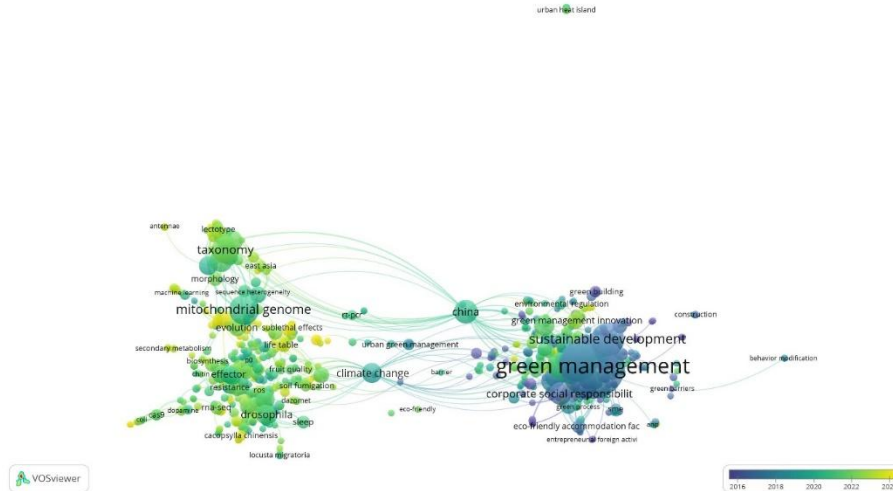
Ülkelerin Atıf Analizi (Citation of Countries)

Şekil 2: Ülkelerin Atıf Analizi

Şekil 2’de görüldüğü gibi, yeşil yönetim konusu üzerinde en çok atıf alan ülkeler sırasıyla Çin (12066), ABD (6307) ve İsviçre (2805) iken en fazla yayın sayısına sahip olan ülkeler Çin (883 yayın), ABD (150 yayın) ve Fransa (49 yayın) dır. En çok atıf alan ilk iki ülke aynı zamanda en çok eser sayısına da sahip olan ülke olma özelliğine sahiptir. Bununla birlikte en çok yayın sayısına sahip olan ülkeler toplam bağlantı gücü açısından ilk beşte yer almaktadır.

Anahtar Sözcük Analizi (Co-occurrence of All Keywords)

Şekil 3: Anahtar Sözcük Analizi

Yeşil yönetimle ilgili çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla, yeşil yönetim (175), sürdürülebilirlik (62), sürdürülebilir kalkınma (47) olmuştur. Toplam bağlantı gücü açısından bakıldığında en güçlü anahtar sözcükler yeşil yönetim (332), sürdürülebilirlik (153), sınıflandırma (122) olmuştur. Aralarında ilişki olan 719 gözlem ögesi ile 33 küme, 2568 bağlantı ve 3376 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir.

Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi (Bibliographic Coupling of Documents)

Şekil 4: Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi

Bibliyografik eşleşme, birbiri ile herhangi bir ilişkisi olmayan iki bağımsız kaynak tarafından alıntılanmış ortak bir yayına atıfta bulunulması anlamına gelmektedir. En az üç atıf almak kriteri ile seçilen ve aralarında bağlantı bulunan 865 eserin analiz edilmesi sonucunda 11 küme 27611 bağlantı ve 65606 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En çok bibliyografik eşleşme olan yayınlar 1269 alıntı ile Scherer (2011), 661 alıntı ile Chen (2012) ve 555 alıntı ile Lee (2010) olmuştur. Toplam bağlantı gücü açısından bakıldığında en yüksek olduğu yayınlar sırasıyla 1004 Yang (2015), 951 Yu (2015) ve 923 Busch (2011)'dur. Ayrıca 1269 alıntı ile en çok bibliyografik eşleşmeye sahip olan Scherer aynı zamanda Yeşil yönetim konusunda en çok atıf alan yazar olarak karşımıza çıkmakta ve yönetim kategorisinde yer almaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Dünya nüfusunun her geçen gün artarak kaynakların yetersiz hâle gelmesi, insan istek ve ihtiyaçlarının çeşitlenmesi, çevreye verilen zararın ciddi sonuçlarının ortaya çıkması, işletmelerin rekabet avantajı sağlayabilecek üstünlüklere duydukları ihtiyaç ve piyasada rekabetin şiddetlenmesi işletmeleri kaynaklar noktasında otokontrol sağlayabilecek, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da güvence altına alabilecek ve aynı zamanda bunu içinde bulundukları çevre ile işbirliği içerisinde gerçekleştirecekleri yeni yönetim tarzı arayışlarına yöneltmiştir. Yeşil yönetim anlayışı da bu ihtiyaca binaen ortaya çıkan anlayışlardan biridir. Yeşil yönetim, bir organizasyonun iş stratejilerine çevre yönetim stratejilerinin entegre etmesini ifade etmektedir (Zhu vd., 2013, s. 115). Yeşil Yönetim, günümüz iş dünyasında çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma ve rekabet avantajı elde etme noktasında büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, alan yazındaki mevcut bulguların değerlendirilmesi ve elde edilen sonuçların tartışılması, söz konusu kavramın teorik ve pratik boyutlarının derinlemesine anlaşılmasına olanak tanıyacaktır.

Yeşil yönetim konulu yapılan çalışmalara bakıldığında Metal işletme endüstrisinde yöneticiler üzerine yapılan bir araştırmada, yöneticilerin ahlaki motivasyonlarının atık su arıtımına ilişkin kararlarının etikliğini öngördüğü tespit edilmiştir. Ahlaki değerleri yüksek kişiler diğer bireylere daha saygılıdır ve aynı zamanda bu saygı örgüt içerisindeki yeşil davranışları artırmaktadır (Flannery ve May, 2000). Akbaba (2019) tarafından yapılan bir araştırmada yeşil örgütsel davranışın anlamlı düzeyde örgütsel adaletten etkilendiği görülmektedir. Başka bir araştırmada ise yeşil yönetimin çevresel, ekonomik ve sosyal performansı olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Elshaer vd., 2023). Bu çalışmalardan anlaşılacağı üzere yeşil yönetim anlayışı herhangi bir yönetim anlayışı olmasının ötesinde bireysel ve toplumsal gelişmişliğe katkı sağlayacak, kaynakların etkin bir şekilde kullanılması hususunda farkındalık yaratacak, çevre dostu faaliyetleri artıracak ve toplum refahını yükseltecek bir yönetim anlayışı olarak düşünülmektedir. Bunun yanı sıra adalet, yardımlaşma, faydacı davranma gibi önemli toplumsal değerler noktasında farkındalık yaratarak sosyal ve kültürel anlamda da katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Buradan hareketle birçok alanda yeşil yönetim konusunun çalışılması önerilmektedir.

Yeşil yönetim konulu bibliyometrik türde yapılan araştırmalara bakıldığında Kurt (2024) tarafından Scopus veri tabanı kullanılarak makale filtresi kullanılarak bir yayının yer

aldığı ve Oduncu ve Cengiz (2022) tarafından Web of science veri tabanı kullanılarak “title” filtresi yapılarak 142 yayının incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalardan hareketle söz konusu çalışmanın alanyazında yer alan diğer çalışmalara kıyasla daha kapsamlı olduğu söylenebilmektedir. Yeşil yönetimin alt bileşenleri açısından yapılan bibliyometrik çalışmalara bakıldığında ise Bulgur ve Demirhan (2024) yeşil bilinçli farkındalık, Duran ve Şen (2024) yeşil tedarik zinciri yönetimi, Erbaşı ve Hakses (2022) yeşil işletme, Odabaşı (2024) yeşil inovasyon, Kuzgun (2024) yeşil girişimcilik, Şahin (2024) yeşil finans, Torun (2023) yeşil ekonomi ve Yıldırım (2021) yeşil pazarlama konuları üzerine bibliyometrik araştırmalar gerçekleştirmişlerdir. Yapılan çalışmaların yıllarına bakıldığında özellikle 2024 yılında bir yoğunluk olduğu görülmektedir. Bu ise yeşil yönetim konusunun öneminin anlaşılması ve araştırmacıların yeşil temalı konulara eğiliminin artması olarak yorumlanmaktadır.

Yeşil yönetim konulu çalışmaların bibliyometrik yöntem kullanılarak Vosviewer yazılımı ile analiz edildiği çalışmanın temel amacı, 1983-2024 yılları arasında “yeşil yönetim” konulu yapılan araştırmaları gözden geçirmektir. Bu çalışma tüm disiplinler içerisinde yeşil yönetim konulu yapılan çalışmaları derlemiş ve analiz etmiştir. Veri kaynağı olarak Web of Science veri tabanı kullanılmış ve elde edilen veriler Vosviewer yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Vosviewer yazılımı, bibliyometrik analiz türünde kullanılan ve numerik verileri görselleştirerek daha açık ve anlaşılır hâle gelmesini sağlayan bir analiz aracıdır. Yeşil yönetim konusunda en çok eser yayınlayan ve atıf alan yazarları belirlemek için ortak yazarlık analizi, en fazla kullanılan anahtar sözcükleri tespit etmek amacıyla anahtar sözcük analizi, en çok eser veren ülkeleri belirlemek amacıyla ülke analizi ve metinlerin bibliyografik eşleşme analizi yapılmıştır. Ayrıca web of science veri tabanından elde edilen veriler doğrultusunda yeşil yönetim konulu çalışmaların hangi yıllar arasında ortaya konduğu, hangi alanlarda çalışıldığı ve hangi indekslerin yer aldığı gibi tanımlayıcı bilgilere de yer verilmiştir.

Yeşil yönetim ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında en fazla çalışmanın “yönetim” alanında olduğu, en çok yayının 2023 yılında ortaya konulduğu, en çok yayın veren ülkelerin ise Çin, ABD ve Fransa olduğu görülmektedir. En fazla yayın olan yönetim alanında dahi 182 yayının olması küresel olarak düşünüldüğünde bu alanda yeterli düzeyde yayının olmadığını düşündürmektedir. Ülkemiz özelinde ele alındığında Türkiye’de yeşil yönetim alanında çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı söylenebilmektedir. Bu durum ise araştırmacılar için olumsuz gibi görünse de bir fırsat anlamına geldiği düşünülmektedir. Özellikle sosyal bilimler alanında bu eksikliğin olması araştırmacılar için önemli bir yayın fırsatı ve ilerlenecek bir yol olarak değerlendirilmektedir.

Yeşil yönetim konulu çalışmaların bibliyometrik yöntemle incelendiği bu çalışma neticesinde gelecek araştırmacılara yeşil yönetim felsefesinin daha iyi anlaşılması adına birkaç kavramın bir arada çalışılması önerilebilir. Bununla birlikte dünyada kıt kaynakların azalması buna karşılık nüfusun ve taleplerin artması elde bulunan her türlü kaynağın etkin ve verimli kullanılmasını zorunlu hâle getirmektedir. Bu sebeple yeşil yönetim konusunun önemi ve yeşil yönetime olan ihtiyaç her geçen gün artış göstermektedir. Bu artışa ivme kazandırmak ve yeşil yönetim anlayışını toplumda yaygın hâle getirmek ise araştırmacılara düşen önemli bir görev olarak düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akbaba, M. (2019). Örgütsel adalet işgörenlerin yeşil örgütsel davranışını etkiler mi? *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 641-660.
<https://doi.org/10.26468/trakyasobed.531110>

- Aslantaş, O., Keser, İ. K. (2023). İklim değişikliği bağlamında sosyal kırılganlık çalışmalarının bilimsel haritalama tekniği ile bibliyometrik analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (4), 1489-1529.
- Borgman, C. L., Furner, J. (2002). Scholarly communication and bibliometrics. *Annual Review of Information Science and Technology*, 36(1), 2-72.
- Bulgur, N. E., Demirhan, A. (2024). Yeşil bilinçli farkındalık kavramının yeşil yönetim literatürüne yansımaları: Bibliyometrik analiz, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (158), 419-435, <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.78565>
- Chabowski, B. R., Mena, J. A., Gonzalez-Padron, T. L. (2011). The structure of sustainability research in marketing, 1958–2008: A basis for future research opportunities. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39, 55-70. <https://doi.org/10.1007/s11747-010-0212-7>
- Cramer, J. (1998). Environmental management: From “fit” to “stretch”. *Business Strategy and the Environment*, 7(3), 162–172. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0836\(199807\)7:3%3C162::AID-BSE149%3E3.0.CO;2-Q](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0836(199807)7:3%3C162::AID-BSE149%3E3.0.CO;2-Q)
- Duran, Ö., Şen, Y. (2024). Yeşil tedarik zinciri yönetimine ilişkin bibliyometrik analiz. *TroyAcademy*, 9(1), 1-23. <https://doi.org/10.31454/troyacademy.1296745>
- Elshaer, I. A., Azazz, A. M. S., Fayyad, S. (2023). Green management and sustainable performance of small- and medium-sized hospitality businesses: Moderating the role of an employee’s pro-environmental behaviour. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2244. <https://doi.org/10.3390/ijerph20032244>
- Erbaşı, A., Hakses, H. (2022). Yeşil işletme: Bibliyometrik analiz. (Ed. Ali Erbaşı) *Tüm Yönleriyle Yeşil İşletme* içinde. Ankara: Atlas Akademi.
- Flannery B. L., May D. R. (2000). Environmental ethical decision making in the U.S. metal-finishing industry. *Academy of Management Journal*, 43(4), 642-646. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2307/1556359>
- Green Business Benchmark, (2021). Erişim Adresi: <https://www.greenbusinessbenchmark.com/archive/20-sustainable-business-practices-workplace> Erişim tarihi: 20.10.2024
- Gupta, J. (2023). Application of green management in business processes. *National Journal for Legal Research and Innovative Ideas*, 3(4), 84-97.
- Hicks, D., Melkers, J. (2013). Bibliometrics as a tool for research evaluation. Handbook on the Theory and Practice of Program Evaluation, 323-349. <https://doi.org/10.4337/9780857932402.00019>
- Jovita, O., Chibuzor, A., Onyemachi, U. (2019). Green management and organizational effectiveness. *Strategic Journal of Business and Social Science*, 2(2), 1-22.
- Kessler, M. M. (1963). Bibliographic coupling between scientific papers. *American Documentation*, 14(1), 10–25.
- Khare, V. K., Raghuwanshi, S., Vashisht, A., Verma, P., Chauhan, R. (2023). The importance of green management and its implication in creating sustainability performance on the small-scale industries in India. *Journal of Law and Sustainable Development*, 11(5), e699-e699. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i5.699>
- Kurt, Z. (2022). *İsrafla mücadelede yeşil yönetim ve yeşil örgütsel davranış: Mersin’de yeşil etiketli işletmelerde araştırma*. (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kurt, Z. (2024). Yeşil yönetim anlayışı ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 583-593. DOI:10.33206/mjss.1435771 1

- Kuzgun, Ş. (2024). Yeşil girişimcilik literatürünün bibliyometrik analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 692-712, <https://doi.org/10.20491/isarder.2024.1818>
- Loknath, Y., Azeem, B. A. (2017). Green management–concept and strategies. In *National Conference on Marketing and Sustainable Development*, 13(14), 688-702.
- Mustapha, M. A., Manan, Z. A., Alwi, S. R. W. (2017). Sustainable green management system (SGMS)–An integrated approach towards organisational sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 146, 158-172. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.06.033>
- Odabaşı, T. (2024). Yeşil inovasyon kavramının bibliyometrik analizi: Scopus veri tabanında bir uygulama. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 29-47.
- Oduncu, F., Cengiz, E. K. (2022). Yeşil yönetim ile ilgili yapılan uluslararası çalışmaların bibliyometrik analizi. *Pearson journal*, 7(20), 80–108. <https://doi.org/10.46872/pj.566>
- Önel, B. (2021). İşletmelerin yeşil yönetim algıları ve sürdürülebilirlik bilinci. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 21-33.
- Pane Haden, S. S., Oyler, J. D., Humphreys, J. H. (2009). Historical, practical, and theoretical perspectives on green management: An exploratory analysis. *Management Decision*, 47(7), 1041-1055.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Shu, C., Zhou, K. Z., Xiao, Y. V., Gao, S. (2016). How green management influences product innovation in China: The role of institutional benefits. *Journal of Business Ethics*, 133, 471-485. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2401-7>
- Small, H. (1973). Co-citation in the scientific literature: A new measure of the relationship between two documents. *Journal of the American Society for Information Science*, 24(4), 265–269.
- Sulich, A. (2019). The Green Management. In 34th International Business Information Management Association Conference (IBIMA), Madrid/Spain.
- Şahin, E. (2024). Yeşil finansa yönelik yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16(3), 1300-1312.
- Torun, M. (2023). Yeşil ekonomi alanındaki çalışmaların bibliyometrik analizi ve görselleştirilmesi (1993-2023). *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 587-603. <https://doi.org/10.26650/JEPR1283511>
- Tran, B. (2009). Green management: The reality of being green in business, *Journal of Economics, Finance and Administrative Science*, 14(27), 21-45. <https://doi.org/10.46631/jefas.2009.v14n27.02>
- Uygur, A., Musluk, B. Y., Ilbey, N. (2015). Examining the influence of green management on operation functions: Case of a business. *Research Journal of Business and Management*, 2(3), 348-365.
- Van Eck, N. J., Waltman, L. (2009). VOSviewer: A computer program for bibliometric mapping. Presented at the 12th International Conference on Scientometrics and Informetrics, ISSI 2009.
- Yıldırım, S. C. (2021). Yeşil pazarlama araştırmalarının son 10 yıllık bibliyometrik analizi, *Academic Social Resources Journal*, 6(31), 1720-1729.
- Zhu, Q., Sarkis, J., Lai, K. H. (2013). Institutional-based antecedents and performance outcomes of internal and external green supply chain management practices. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 19(2), 106-117. <https://doi.org/10.1016/j.pursup.2012.12.001>
- Zupic, I., Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>